

Utredning förändring av taxor för tillstånd och tillsyn

Bakgrund

Den huvudsakliga anledningen till att taxorna föreslås ändras är att Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) har ställt krav på att JRF:s årliga tillsynsvolym för tillsyn enligt LSO behöver öka till ungefär dubbelt mot nuvarande nivå. JRF bedömer att nuvarande kapacitet är cirka 125 tillsyner/år vilket enligt MSB:s krav då ska öka till cirka 250 tillsyner/år. Kravet från MSB ställs i ett pågående tillsynsärende (MSB ärendenummer 2023–14781) där tillsynen riktats mot vårt arbete inom området tillsyn av den enskilde. MSB hänvisar i sin tillsyn till de krav som ställs i föreskriften MSBFS 2021:8 *föreskrifter och allmänna råd om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor*. Intäkterna från den höjda taxan avses användas till att resursförstärka tillsynsverksamheten för att kunna uppfylla kravet från MSB.

Kommunen får enligt LSO 5 kap 4§ föreskriva att en avgift tas ut för tillsyn enligt LSO 2 kap 2 §. Enligt propositionen 2019/20:176 *En effektivare kommunal räddningstjänst* som låg till grund för en ändring av LSO bör en tillsynsavgift ha principen om full kostnadstäckning som ekonomiskt mål (avsnitt 10.4). Denna höjning av taxan innebär att tillsynsverksamheten till största del, men inte fullt ut blir avgiftsfinansierad. JRF arbetar med att effektivisera tillsynsverksamheten kontinuerligt och därigenom kunna hålla nere taxorna. Nuvarande förslag till taxor har tagits fram med hänsyn taget till detta då den tid som debiteras är lägre än den genomsnittliga tiden för ett tillsynsärende. Det betyder att arbetet med att minska tidsåtgången för ett enskilt tillsynsärende behöver fortsätta.

Vårt arbetssätt med tillsyn har även reviderats sedan nuvarande taxor antogs 2021. Revidering av processen har gjorts för att uppfylla övriga krav i MSBFS 2021:8 och efter den Tillsynshandbok som ges ut av MSB. Revideringen har resulterat i ökad kvalitet och rättssäkerhet men det har varit till priset av att ett enskilt tillsynsärende nu tar betydligt mer tid i anspråk jämfört med när tidigare taxa antogs. För tillsyn enligt LBE har motsvarande förändringar i arbetsprocessen genomförts och en höjd taxa föreslås även där. Men ett genomsnittligt tillsynsärende enligt LBE tar mindre tid i anspråk än ett tillsynsärende enligt LSO och den föreslagna taxan är därför lägre för LBE-tillsyner.

Vad gäller taxor för tillstånd för brandfarliga och explosiva varor ändras definitionen av typärenden något och det görs justeringar per enskilt ärende. Dessa justeringar är betydligt mindre än ändringarna avseende tillsyn och handlar generellt om storleksordningen enstaka timmar per ärendetyp. Anledningen till att tillståndstaxorna föreslås höjas är framför allt att

Jämtlands räddningstjänstförbund

Postadress:
Box 71
831 21 Östersund

Besöksadress:
Fyrvallavägen 4
Östersund

063-14 80 00

info@rtjamtland.se
www.rtjamtland.se

administrativa krav avseende tillståndsprövning där samtliga personer med betydande inflytande ska prövas och samtliga tillstånd för explosiv vara ska registreras i NATEV (Nationellt tillståndregister för explosiv vara). Det senare är en del i ett regeringsuppdrag till flera myndigheter för att minska samhällets konsekvenser av illegala sprängningar.

Timavgift

I detta förslag finns ingen förändring av timavgiften jämfört med vad som beslutades 2021. Då beslutades en timavgift om 980 kr/h med årlig uppräknings enligt PKV. Uppräknings har medfört att avgiften för 2025 är 1090 kr/h vilket är den timavgift som föreslås gälla även fortsatt. Timavgiften gäller för såväl tillsyns- som tillståndsärenden.

Ändringar i taxa avseende tillsyn enligt LSO och LBE

Ändringen i taxan för tillsyn består huvudsakligen av följande:

- I befintlig taxa debiteras en grundavgift och en timavgift för tillsynsbesöket. Det betyder att det är svårt för den som tillsynas att förutse avgiften och formellt innebär det att ett nytt beslut om tillsynsavgift fattas för varje tillsynsärende. I den nya taxan föreslås en fast avgift per tillsynsärende.
- I befintlig taxa finns en särskild avgift för samtida tillsyn enligt LSO och LBE vilket är ett arbetssätt som vi inte använder. Vår bedömning är att de två olika tillsynsärendena handlar om så olika saker att det inte är administrativt lämpligt för oss att kombinera dem. I den nya taxan föreslås denna möjlighet tas bort.
- Med befintlig taxa är den genomsnittliga kostnaden för en tillsyn enligt LSO cirka 7 400 kr och för LBE 6 540 kr. Den föreslagna taxan innebär att kostnaden för en tillsyn enligt LSO blir 11 990 kr och för LBE 8 720 kr.

Tidsåtgång per ärende

Vi har sedan 2023 registrerat tidsåtgång i tillsynsärenden och den registrerade tidsåtgången är till stor del det som motiverar avgiften då avgiften helt enkelt består av en timavgift multiplicerat med ett antal timmar. Vid analys av tidsåtgång har extremvärden filtrerats bort vilket i detta fall betyder tillsyner med lägre tidsåtgång än 4 timmar eller högre tidsåtgång än 40 timmar.

- För tillsyner enligt LSO finns inom filtret 49 avslutade tillsynsärenden med total tidsåtgång 660 h vilket motsvarar 13,5 h/ärende. Om icke avslutade ärenden tas med finns 89 ärenden med total tidsåtgång 1 294 h vilket motsvarar cirka 14,5 h/ärende. Den föreslagna taxan baseras på att vi lägger 11 h per ärende vilket alltså innebär att vi inte fullt ut avgiftsfinansierar verksamheten. Förhoppningen är att kunna effektivisera verksamheten så att vi närmar oss en genomsnittlig tid på 11 h per ärende.
- För tillsyner enligt LBE finns inom filtret 20 ärenden med total tidsåtgång 167 h vilket motsvarar 8,35 h/ärende. Den föreslagna taxan motsvarar 8 h per ärende vilket alltså innebär att verksamheten är nära att vara avgiftsfinansierad vilket bedöms rimligt eftersom hantering av brandfarliga och explosiva varor i princip alltid är i kommersiell verksamhet.

Jämtlands räddningstjänstförbund

Postadress:
Box 71
831 21 Östersund

Besöksadress:
Fyrvallavägen 4
Östersund

063-14 80 00

info@rtjamtland.se
www.rtjamtland.se

Särskilda fall

I taxan anges vissa särskilda fall där Räddningstjänsten får besluta om avvikelser från taxan. Vid debitering med timavgift ska nedlagd tid i ärendet redovisas. Beslut om debitering med timavgift får fattas av avdelningschef. Sådana beslut ska kunna motiveras men behöver i normalfallet inte det när de är att betrakta som gynnande för den enskilde. Exempel på avvikelser kan vara:

- Tillsynen debiteras inte om det ursprungliga motivet var en anmälan om bristande säkerhet som vid tillsynen visade sig vara felaktig.
- Hela eller delar av tillsynen debiteras inte när särskilda omständigheter visar att avgiften inte är rimlig.
- Tillsyner baserade på särskilda händelser, tillsyner med särskilda teman och så kallade kvällstillsyner som genomförs i samverkan med kommunens alkoholhandläggare får debiteras med nedsatt kostnad eller inte alls om det bedöms rimligt.

I de fall handläggningstiden avviker i väsentlig grad uppåt från de beslutade typärendena får tillkommande avgift i ärendet debiteras per timme.

Jämtlands räddningstjänstförbund

Postadress:
Box 71
831 21 Östersund

Besöksadress:
Fyrvallavägen 4
Östersund

063-14 80 00

info@rtjamtland.se
www.rtjamtland.se

Ändringar i taxa avseende tillstånd enligt LBE

Ändringen i taxan för tillstånd består huvudsakligen av följande:

- De olika typärendena har reviderats för att avgiften bättre ska spegla hanteringen i den aktuella verksamheten. Mindre omfattande hantering innebär lägre avgift.
- Ett nytt typärende har införts för tillfällig förlängning av befintliga tillstånd. Om en ansökan om förnyat/ändrat tillstånd kommer in för sent (dvs mer än fyra veckor innan giltighetstiden för befintligt tillstånd löper ut) kan tillståndsmyndigheten besluta om en tillfällig och tidsbegränsad förlängning av det gamla tillståndet under handläggningstiden av det nya. Då krävs ett skriftligt tillståndsbeslut, vilket myndigheten kan ta ut avgift för.
- Typärenden har införts för ändringar av befintliga tillstånd under pågående tillståndsperiod.
- En generell höjning av typärendena motsvarande en timmes handläggningstid har införts. Befintliga typärenden varierar i tid mellan 4–12 h och nya typärenden varierar i tid mellan 5–14 h. Anledningen till höjningen är ändrade administrativa rutiner där personer med betydande inflytande för hanteringen ska lämplighetsprövas och godkännas. Sedan 8 juli 2024 ska information avseende tillstånd avseende explosiva varor registreras i det nationella tillståndsregistret för explosiva varor (NATEV). Syftet är att försvåra tillgången till sprängmedel för illegal användning. Registreringen innebär ett merarbete i tillståndshanteringen och i prövande och godkännande av deltagare.

Tidsåtgång per ärende

Avgifterna har konstruerats utifrån en timavgift multiplicerat med av bedömd genomsnittlig tidsåtgång per ärende. För tillståndsärenden har inte registrerad tidsåtgång används då urvalet per typärenden bedömts för litet. Tidsåtgången har i stället baserats på erfarenhet och kvalificerade bedömningar.

Särskilda fall

I de fall tillståndsprovningen avviker i väsentlig grad från de beslutade typärendena får ärendet debiteras med timavgift. För vissa verksamhetstyper med omfattande hantering debiteras enbart timavgift. Vid debitering med timavgift ska nedlagd tid i ärendet redovisas. Beslut om debitering med timavgift får fattas av avdelningschef.

Konsekvensbedömning

Den nya taxan bedöms medföra ekonomiska konsekvenser för i huvudsak näringslivet och kommunerna. Den stora skillnaden gäller tillsyn enligt LSO och det är enbart för den höjningen som en konsekvensbedömning genomförts.

Konsekvenser för näringslivet

De höjda taxorna bedöms ha en negativ påverkan på näringslivet, framför allt taxorna avseende tillsyn enligt LSO där justeringen störst. Höjningen bedöms bli mest påtaglig för de småföretagare som omfattas av krav på tillsyn enligt MSBFS 2021:8, exempelvis mindre hotell och motsvarande eller samlingslokaler för fler än 150 personer med glest mellan arrangemangen (exempelvis bygdegårdar m.m.). I arbetet med framtagande av taxorna har vi övervägt att differentiera avgiften beroende på storlek på verksamhet eller typ av verksamhet. Det har dock visat sig vid kontroll av nedlagd tid i olika ärenden att det inte finns någon tydlig koppling mellan den nedlagda tiden eller storlek på/typ av verksamhet.

Tillsynsfristerna, det vill säga hur ofta tillsyn genomförs för respektive verksamhetstyp är dock anpassade utifrån typ av verksamhet där verksamheter med lägre risk, vilket ofta kan likställas med storlek, tillsynas med större intervall. Eftersom avgift tas ut enbart kopplat till när tillsyn faktiskt genomförs innebär det att den totala kostnaden för tillsyn blir lägre för en mindre verksamhet. En enskild tillsyn blir kostsam men om tillsyn genomförs vart 4-6:e år blir kostnaden utslagen per år inte särskilt stor. Med nuvarande genomsnittlig kostnad 7 400 kr blir kostnaden utslagen per år 1 250 - 1 850 kr/år. Med den föreslagna nya taxan blir kostnaden utslagen per år 2 000 – 3 000 kr/år.

Konsekvenser för kommunerna

De höjda taxorna kommer att slå mot kommunernas ekonomi då en stor andel av de verksamheter som tillsynas drivs i kommunal regi. En ungefärlig uppskattning är att hälften av verksamheterna som omfattas av krav på tillsyn drivs i kommunal regi vilket innebär att cirka 125 tillsyner per år skulle behöva genomföras av kommunala verksamheter. Höjningen av taxan motsvarar ungefär en höjning med 4 500 kr per tillsyn vilket innebär att den totala kostnadshöjningen för samtliga medlemskommuner per år blir cirka 560 000 kr. Genomsnittshöjningen per kommun blir då cirka 70 000 kr men skillnaden kommer att vara större för de stora kommunerna och mindre för de små kommunerna eftersom antalet verksamheter som omfattas av tillsyn skiljer sig åt.

Alternativa lösningar

Något alternativ till att öka tillsynsvolymen finns inte då MSB i sin roll som tillsynsmyndighet ställt krav på detta. Det hade varit möjligt att besluta att skattefinansiera tillsynsverksamheten i större omfattning genom att höja medlemsbidragen men detta har inte förespråkats av direktionen och rekommenderas inte av tjänstemannaorganisationen. Genom att tillsynsverksamheten görs avgiftsfinansierad kan vi framgent balansera resurserna för tillsyn mot det faktiska behovet av tillsyn. JRF kommer parallellt med höjningen av taxan också att fortsätta att arbeta för att effektivisera tillsynsverksamheten.

Jämtlands räddningstjänstförbund

Postadress:
Box 71
831 21 Östersund

Besöksadress:
Fyrvallavägen 4
Östersund

063-14 80 00

info@rtjamtland.se
www.rtjamtland.se

Referensstudie

Som en del i beslutsunderlaget har en jämförande studie gjorts av taxa för tillsyn enligt LSO hos ett antal andra räddningstjänstorganisationer. Precis som för konsekvensbedömningen omfattar referensstudien enbart tillsyn enligt LSO eftersom det är där den stora ändringen görs. Taxan är konstruerad på olika sätt för olika räddningstjänster och många har en varierande avgift för olika verksamheter. I studien visas därför nivåerna lägsta avgift och högsta avgift. Avgifterna i studien avser 2024. Det är värt att kommentera att vi föreslår en fast avgift och inte olika avgift för olika verksamheter trots att varierad avgift är vanligare i branschen. Vår bedömning är som tidigare nämnts att verksamhetstyp eller inte speglar den faktiska tidsåtgången för ett tillsynsärende.

<i>Organisation</i>	<i>Lägsta avgift</i>	<i>Högsta avgift</i>
<i>Räddningstjänsten Syd</i>	8 605	10 448
<i>Räddningstjänsten Storgöteborg</i>	8 834	15 144
<i>Storstockholms brandförsvär</i>	8 596	15 964
<i>Gästrikens räddningstjänst</i>	6 470	11 640
<i>Räddningstjänsten Jönköping</i>	6 715	18 546
<i>Norrhålsinge räddningstjänst</i>	5 850	8 190
<i>Räddningstjänsten Mälardalen</i>	9 425	16 114
<i>Uppsala brandförsvär</i>	6 182	9 538

Referensstudien visar att vår föreslagna avgift 11 990 kr är högre än samtliga lägsta avgifter men lägre än flera högsta avgifter. Uppgifter om genomsnittlig avgift för organisationerna i studien har inte funnits. Vår bedömning är att vi med den föreslagna taxan skulle få avgifter som ligger högre än genomsnittet av räddningstjänstorganisationer i landet men inte allra högst. Att avgifterna i JRF behöver vara högre än riksgenomsnittet har flera förklaringar:

- I flera räddningstjänster har tillsynsverksamheten varit lågt prioriterad och tillsynsvolymen har anpassats efter tillgänglig resurs snarare än efter behov. Vi var en av de första räddningstjänster där vår tillsynsverksamhet tillsynades av MSB. I takt med att MSB gör fler tillsyner är det troligt att fler organisationer kommer behöva göra det som vi gör nu, det vill säga att skapa en tillsynsorganisation som baseras på behovet snarare än på den tillgängliga resursen. Det är då sannolikt att fler organisationer kommer behöva höja sina avgifter.
- Avstånden i Jämtland är stora vilket innebär att mycket tid går åt till transport. I den framräknade avgiften är den genomsnittliga restiden en bidragande faktor. Restiden ska dock inte vara dyrare i ett enskilt tillsynsärende utan samma för alla tillsynade verksamheter i förbundsområdet.
- Räddningstjänsten Jämtland bedriver tillsynsverksamhet med mycket hög kvalitet och rättssäkerhet vilket innebär en hög tidsåtgång. Vår bedömning är att det med en avgift som motsvarar 6 h arbete är orimligt att hinna med planering, förberedelser, restid, platsbesök, dokumentation och beslut. Därmed inte sagt att organisationer med en lägre lägsta avgift bedriver verksamhet med låg kvalitet, man kan ha valt att skattefinansiera en större del av tillsynsverksamheten. Förhoppningsvis innebär vår kvalitativa

Jämtlands räddningstjänstförbund

Postadress:
Box 71
831 21 Östersund

Besöksadress:
Fyrvallavägen 4
Östersund

063-14 80 00

info@rtjamtland.se
www.rtjamtland.se

tillsynsverksamhet att skador kan undvikas vilket innebär uteblivna alternativa kostnader.

- Vi har ett mycket stort antal tillsynsobjekt per capita vilket innebär att om tillsynsverksamheten ska skattefinansieras så innebär det att en relativt stor andel av kommunalskatten behöver gå till tillsynsverksamhet.

Jämtlands räddningstjänstförbund

Postadress:
Box 71
831 21 Östersund

Besöksadress:
Fyrvallavägen 4
Östersund

063-14 80 00

info@rtjamtland.se
www.rtjamtland.se